

Heteroseksüel Gençlerin Flört Şiddeti Üzerine Söylemleri

Discourse of Heterosexual Youth on Dating Violence

Umut Şah*

Olga Çimen**

Öz

Abstract

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yaşayan heteroseksüel gençlerin flört şiddetine dair konuşmalarına kaynaklık eden ‘açıklayıcı repertuarlar’ın ve konuşmalar esnasında ortaya çıkan ‘ideolojik ikilemler’in incelenmesidir. Çalışmanın katılımcılarını 18-30 yaş aralığında 8 kadın ve 7 erkek oluşturmaktadır. Her bir katılımcıyla bireysel olmak üzere toplamda 15 ayrı görüşme yapılmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilmiş, bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüş ve metinler söylem analizi ile incelenmiştir. Analiz sonucunda; ‘gelenek’, ‘biyolojik yapı’, ‘sevgi’ ve ‘ilişkinin doğası’ olmak üzere olmak üzere dört açıklayıcı repertuara ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak, ‘şiddet kabul edilemez/kabul edilebilir şiddet’ şeklinde adlandırabileceğimiz bir ideolojik ikilemin söz konusu olduğu görülmüştür. Bulgulara genel olarak bakıldığında, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına dayalı beklentilerin karşılanmamasının flört şiddetinin sebebi olarak görülebildiği, şiddete meşruiyet kazandırıldığı ve partnerlerin ‘sevgi’yi sorgulamasına neden olabildiği görülmektedir. Söz konusu toplumsal cinsiyet normlarıyla bağlantılı olarak, katılımcılar ‘romantik ilişkinin doğası ve gereklilikleri’, ‘insanın ve / veya erkeğin biyolojik / doğal yapısı’ ve /veya ‘sevgi’ üzerinden flört ilişkilerinde görülen şiddeti olağanlaştırabilmekte, meşrulaştırmakta ve / veya şiddetin varlığını kabul etmeyebilmektedirler.

The aim of this study is to examine the ‘interpretative repertoires’ which are the resources of the explanations of heterosexual youth from Turkey on dating violence and to investigate the “ideological dilemmas” accompany to these explanations. In-depth interviews are made with 8 women and 7 men between the ages of 18 and 30. The interviews are tape-recorded, transcribed and analysed by discourse analysis. As a result of analysis four interpretative repertoires are obtained; ‘tradition’, ‘biological structure’, ‘love’ and ‘nature of affair’. In addition to these repertoires, an ideological dilemma, ‘violence is intolerable/acceptable violence’ was found. Considering the findings as a whole, it can be said that remaining unfulfilled of traditional gender norms and expectations leads up to dating violence and makes partners’ question ‘love’. In relation with the hegemonic gender norms, the participants may normalise and justify the violence or they may deny the existence of it in dating relationships on the basis of ‘the nature and necessities of romantic relationship’, ‘biological/ natural structure of human beings and/or males’ or ‘love’.

Anahtar Kelimeler: flört şiddeti, toplumsal cinsiyet söylem analizi, açıklayıcı repertuarlar, ideolojik ikilemler.

Keywords: dating violence, gender, discourse analysis, interpretative repertoires, ideological dilemmas.

* Olga Çimen. Klinik Psikolog, Sağlık Bakanlığı, İstanbul-Türkiye E-posta: uzmandoktorolga@gmail.com. ORCID No: 0000-0001-8545-1748.

**Yrd.Doç.Dr Umut Şah. Lefke Avrupa Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Lefke, KKTC Mersin 10, Türkiye. E-posta: usah@eul.edu.tr ORCID No: 0000-0002-5376-0965.

Özgün araştırma makalesi

Original research article

Makale gönderim tarihi: 13 Ekim 2021

Article submission date : 13 October 2021

Makale kabul tarihi : 24 Haziran 2022

Article acceptance date: 24 June 2022

1302-9916©2022 emupress

Giriş

Şiddet günümüz toplumunun bir gerçeği olarak her geçen gün artmakta ve yaşamımızın her alanına nüfuz etmektedir. Farklı formlarda karşımıza çıkan şiddet, flört ilişkilerinde de kendine özgü biçimlerde görülebilmektedir. Bireyler kendi aile yaşantıları içerisindeki şiddet deneyimlerini diğer sosyal ortamlardaki arkadaşlıklarına, ilişkilerine taşımakta ve kendi çocuklarının da benzer yaşantıları deneyimlemesine neden olabilmektedirler (Gemici, 2008). Ancak şiddet yalnızca aile içi yaşantılarla açıklanamayacak kadar karmaşık bir olgudur; çoğu zaman birden fazla dinamiğin etkileşimiyle şekillenmektedir.

Şiddeti açıklamada en sık kullanılan modellerden biri Bronfenbrenner'ın *ekolojik sistemler* yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, şiddete neden olan kişisel, ailesel ve sosyokültürel etkenler bir arada ele alınır. Kurama göre, bireyi çevreleyen iç içe geçmiş dört sistem vardır: Mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makrosistem. Bunları, merkezi aynı olan iç içe geçmiş dört daire şeklinde düşünebiliriz. En içteki dairede (mikrosistem) bireyin biyolojik ve kişisel gelişimi yer alır. Bu iki durum aynı zamanda şiddete yatkınlığın merkezi konumundadır. İkinci dairede (mezosistem) aile ve diğer tanıdıkların olduğu bir yapı yer alır. Bu daire şiddet öznesi için ikincil belirleyici faktörleri kapsar. Üçüncü dairede (ekzosistem) bireyin yaşadığı çevre, mahalle, iş, okul, arkadaş grupları, sosyal iletişim yapıları yer alır. Dördüncü dairede (makrosistem) ise bireyi sarmalayan kültürel, ekonomik, toplumsal normlar yer alır (Heise, 1998; akt. Polat, 2015). Sosyal bir varlık olan insan için sosyal dünya bir değerler bütünüdür. Kendi yakın sosyal çevresiyle, aile, mahalle ve okul ile sosyalleşme süreci başlayan çocuk ve genç için şiddetin temelleri de bu yapıların model alınmasıyla başlar. Sosyal öğrenme kuramına göre birey, içine doğduğu sosyal, kültürel ve ideolojik ortamın bir parçası olarak, model alma ve içselleştirme yoluyla şiddeti olağanlaştırıp şiddetin faili haline gelebilmektedir (Riggs ve O'Leary, 1989; akt. Eslek ve ark., 2021). Aile içi şiddeti yaşamış ya da gözlemlemiş bir çocuğun gördüklerini içselleştirmesi ve zamanla kendi ilişkilerinde uygulayabilir olması, bu yapının şiddet üzerindeki etkilerinin yadsınamayacağı bir göstergesidir (Gemici, 2008). Böyle bir döngüsellikle bağlantılı olarak, Türkiye'de de kadına yönelik şiddetin giderek arttığı görülmektedir. Bianet'in "kadına yönelik şiddet çetelesi"ne göre, sadece 2020 yılında en az 284 kadın öldürülmüş, 243 kadın cinsel şiddete uğramış, toplamda 792 kadın şiddet görmüştür. Benzer şekilde 2019'da 328, 2018'de 255, 2017'de 290, 2016'da ise 261 kadın erkekler -çoğunlukla eşleri veya sevgilileri tarafından öldürülmüştür (Bianet, 2021). Kadına yönelik şiddet eylemlerinin ve kadın cinayetlerinin failleri arasında "sevgililer" in de (azımsanmayacak oranda) olduğu dikkate alındığında, evlilik içi ve aile içi şiddetin yanı sıra flört ilişkilerindeki şiddetin de önemli bir mesele olarak ele alınması gerektiği açıktır.

Flört Şiddeti

Flört, arkadaşlık ilişkisinden farklı olarak duygusal, romantik ve/veya cinsel bir birtikliliği içerir (Mihçioğur ve Akın, 2015). Nişanlı ya da evli olmayan yani ilişkiye resmi bir boyut kazandırmamış; heteroseksüel, eşcinsel ve biseksüel çiftler arasındaki ilişkiyi tanımlamak amacıyla kullanılır (Hatipoğlu, 2010).

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (ÇŞMD) (2017), flört şiddetini “duygusal/romantik/cinsel bir beraberlik içerisinde ya da beraberlik bittikten sonra partnerlerden birinin diğeri ya da birbiri üzerinde güç ve kontrol kazanmaya çalıştığı zarar verici davranış biçimi” olarak tanımlamakta ve bu şiddetin “[...] süresi ve etkisi geçici ya da ciddi, kısa ya da uzun süreli, heteroseksüel, biseksüel ya da eşcinsel, tek eşli ya da çok eşli, kişilerin farklı şekilde tanımladığı ya da yaşadığı herhangi bir ilişki biçiminde gözlenebilir” olduğunu belirtmektedir. Flört şiddeti, farklı şiddet biçimleri (fiziksel şiddet, duygusal/psikolojik şiddet, cinsel şiddet, sanal şiddet, ekonomik şiddet, ısrarlı takip, vb.) şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

Kadınlarda erken yaşta flört ilişkisi ve cinsel birliktelik yaşanması, aile ve yakın çevrenin baskı ve şiddetine maruz kalma, tanık olma ve en önemlisi de ‘kadın olmak’ flört ilişkisinde şiddetin nesnesi olmaya sebep olabilmektedir. Örneğin, Halpern vd. (2001), 7500 heteroseksüel ergen ile yaptıkları çalışma sonucunda, özellikle 18-21 yaş aralığındaki kadınların daha fazla flört şiddetine maruz kaldığını, ilişkilerin ciddiyeti arttıkça şiddet oranının da arttığını ortaya koymuşlardır. Bu da flört şiddetini büyük oranda toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ile ilişkili kılmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi*’ne (CEDAW) (1981) göre, bir bireye biyolojik/toplumsal cinsiyetini temel alarak yapılan şiddet olarak tanımlanabilir. Cinsiyete dayalı şiddetin temelinde, kadınları erkeklerden daha aşağı konumda tutan ataerkil toplumsal cinsiyet ideolojisi ve buna dayalı tutum ve uygulamalar vardır. Bu yönüyle toplumsal cinsiyet ideolojisi, kadın ve erkeklerin flört şiddetini uygulamaya ve maruz kalmaya dair algılarını da şekillendirmektedir.

Çeşitli çalışmalar (örn. Bookwala vd., 1992; Spencer vd., 2016) erkeklerin flört ilişkilerinde çoğunlukla şiddetin uygulayıcı konumunda olduklarını göstermektedir. Bu durumun sebepleri arasında hakim “erkeklik” normlarının ve değerlerinin içselleştirilmesi, iletişimsizlik, aile içi ya da yakın çevrenin baskı ve şiddetine maruz kalma, madde ve alkol kullanımını sayılabilir (Aslan vd., 2008). Örneğin, Bookwala ve arkadaşlarının (1992) çalışması, erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet tutumlarını daha fazla benimsediklerini, bu durumun da flört ilişkilerinde şiddete başvurma olasılıklarını arttırdığını ortaya koymuştur. Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar da erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet normlarını daha fazla benimsedikleri, fiziksel şiddete daha fazla yöneldikleri ve şiddeti olağanlaştırma düzeylerinin daha yüksek olduğuna dair bulgular sunmaktadır (örn. Sakarya, 2013; Yumuşak, 2013). Ayrıca muhafazakâr, geleneksel, toplumsal kalıplara daha bağlı bireylerin psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddeti olağanlaştırma düzeylerinin de daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Dişsiz & Şahin, 2008).

Türkiye’de flört şiddetine yönelik yapılan araştırmaların çoğunlukla niceliksel yöntemlerle yapılan çalışmalar olduğu, niteliksel yöntemlerle yapılan çalışmaların ise sınırlı düzeyde kaldığı söylenebilir. Örneğin, Yumuşak (2013) Orta Karadeniz’de bir devlet üniversitesinde farklı bölümlerde öğrenim gören 1171 öğrenciyle yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin partner şiddetine yönelik tutumları ile cinsiyetçi tutumları ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir; Sakarya (2013) Selçuk Üniversitesi’nde farklı bölümlerde öğrenim

gören öğrencilerin flört şiddetini kabul düzeylerini incelemiş; Öngün (2016) üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin flört ilişkilerinde yaşadıkları veya algıladıkları istismara etkisini incelemiş; Salman (2015) çocukluk çağı istismarı ve anne-baba arasındaki şiddete tanıklık etme ile yakın ilişkilerde maktul ve fail olmak arasındaki ilişkiyi ve bu yaşantıların psikolojik sıkıntı ile ilişkisini incelemiş; Sünecçi ve arkadaşları (2016) ise 424 öğrencinin katılımıyla yaptıkları tarama çalışmasında öğrencilerin flört şiddetine dair algılarını incelemiştir. Diğer yandan, Aslan ve ark. (2008) tarafından yapılan çalışmada, Gazi ve Ankara üniversitelerinin hemşirelik yüksek okullarının birinci ve dördüncü sınıfında okuyan 240 öğrencinin flört şiddeti ile ilgili görüşleri alınmış, şiddete maruz kalma ve şiddetin uygulayıcısı olma durumları incelenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları, öğrencilerin *alay etme, kıskanma, çimdikleme, ihmal etme, takip etme, önemli fikirlerde ortak karar almama, lakap takma, alay etme, sesini yükselterek konuşma, aldatma ve küçümseme* gibi davranışları çoğunlukla şiddet olarak görmediklerini; bunları daha çok partnerin sevgisinin ve romantizmin göstergesi olarak kabul ettiklerini ortaya koymuştur. Eslek ve arkadaşları (2021) ise 78 üniversite öğrencisi ile odak grup görüşmeleri yaparak elde ettikleri niteliksel verileri içerik analizine tabi tutmuşlardır. Analiz sonuçları, katılımcıların duygusal flört şiddetine diğer şiddet türlerinden daha fazla önem verdiklerini göstermiştir.

Görüldüğü gibi, buraya kadar sözü edilen çalışmalarda, flört şiddeti çoğunlukla niceliksel şekilde incelenmiş, flört şiddetine dair niteliksel ve söylemsel çalışmalar sınırlı kalmıştır. Oysaki niceliksel çalışmalardan farklı olarak, flört şiddetinin toplumsal alanda nasıl anlamlandırıldığını ve bunun hakkında nasıl konuşulduğunu görebilmek bakımından niteliksel/söylemsel çalışmalar bize önemli imkânlar sunmaktadır (Arkonaç, 2014; Burr, 2003). Bu noktadan hareketle, bu çalışmada, heteroseksüel gençlerin flört şiddetine dair açıklamalarına kaynaklık eden *açıklayıcı repertuarların* (söylemsel kaynaklar) neler olduğu inceleme konusu edilmiştir.

Yöntem ve Veri Toplama

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan “söylem analizi” yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Söylem analizi, belirli bir konuşma veya yazılı metinde konuşmacının/yazarın çeşitli olgulara dair açıklamalarını inşa ederken kullandığı dil tarzının, söylemlerin ve/veya söylemsel kaynakların incelenmesine dayanır (Arkonaç, 2014; Burr, 2003; Potter & Wetherell, 1987). Bu doğrultuda, 15 katılımcıyla yarı-yapılandırılmış bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve görüşme kayıtları analiz edilmiştir.

Katılımcılar

Nitel araştırmalarda, az kişiyle yapılan derinlemesine görüşmelerden zengin ve derinlikli verilere ulaşmanın mümkün olduğu belirtilmektedir. Buna göre, 40 dakika civarında süren, ortalama 15 kişilik görüşmeler yeterli verinin elde edilmesini sağlayabilmektedir (Arkonaç, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmanın katılımcı grubu da bu anlayış doğrultusunda “amaçlı örnekleme” tekniklerinden biri olan “ölçüt örnekleme” tekniğine (Yıldırım & Şimşek, 2013) göre belirlenmiştir. Bu örnekleme tekniği, araştırmanın amacına uygun bir

katılımcı grubu ile çalışmayı mümkün kılması bakımından nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilmektedir. Buna göre, araştırmanın amacı doğrultusunda, katılımcıların 18-30 yaş aralığında, heteroseksüel yönelime sahip, kendini kadın veya erkek olarak tanımlayan kişilerden oluşması planlanmıştır. Bu ölçütlere uygun olan kişilere ulaşmak için e-posta grupları ve sosyal medya gibi çevrimiçi platformlar üzerinden çalışma hakkında duyuru yapılmış ve gönüllü olanlarla iletişime geçilmiştir. Katılımcılar arasındaki *söylem çeşitliliğini* sağlamak için katılımcıların farklı yaş, meslek ve toplumsal cinsiyet gruplarından birbirine yakın sayıda olmasına çaba gösterilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu İstanbul'dan olmakla birlikte, araştırmacıların birinin o dönem Elbistan'da bulunması vesilesiyle çalışmaya oradan da katılım gerçekleşmiştir.

Böylece; 11'i İstanbul'da ve 4'ü Elbistan'da yaşayan, 18-29 yaş aralığında, heteroseksüel yönelime sahip 15 kişi çalışmaya katılmıştır. Katılımcılardan 8'i kendisini kadın, 7'si ise erkek olarak tanımlamıştır. Katılımcılardan 5'inin şu an bir flört ilişkisi yokken; 10'unun flört ilişkisi bulunmaktadır. Katılımcıların 7'si üniversite öğrencisiyken, geri kalanları farklı mesleklere sahip kişilerdir. Katılımcılara ilişkin bilgiler *Tablo-1*'de detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo-1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Meslek	İlişki Durumu	Şehir
K1	Kadın	26	Öğretmen	İlişkisi yok	İstanbul
K2	Erkek	27	Psikolog	İlişkisi yok	İstanbul
K3	Erkek	24	Memur	İlişkisi var	Elbistan
K4	Erkek	23	Öğrenci	İlişkisi var	İstanbul
K5	Kadın	28	Psi. Dan.	İlişkisi var	İstanbul
K6	Kadın	19	Öğrenci	İlişkisi yok	İstanbul
K7	Kadın	20	Hemşire	İlişkisi var	Elbistan
K8	Kadın	23	Restoran çalışanı	İlişkisi var	İstanbul
K9	Kadın	18	Öğrenci	İlişkisi yok	Elbistan
K10	Erkek	18	Öğrenci	İlişkisi var	İstanbul
K11	Kadın	18	Öğrenci	İlişkisi var	İstanbul
K12	Erkek	19	Öğrenci	İlişkisi var	İstanbul
K13	Erkek	26	Memur	İlişkisi yok	Elbistan
K14	Erkek	29	Avukat	İlişkisi var	İstanbul
K15	Kadın	18	Öğrenci	İlişkisi var	İstanbul

Veri Toplama Tekniği ve Uygulama

Araştırma verileri, *yarı-yapılandırılmış görüşme* tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşmelerde, araştırma amacı doğrultusunda birtakım sorular önceden oluşturulmakla birlikte, görüşmeler katı bir şekilde bu sorular üzerinden ilerlemez, katılımcıların yönlendirmesine imkân sağlayacak bir esneklikle gerçekleştirilir (Arkonaç, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2013).

Görüşme sorularının hazırlanması aşamasında öncelikle flört şiddeti ile ilgili gazete haberleri ve akademik makaleler incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde ve araştırmanın amacı doğrultusunda 5 maddeden oluşan bir soru çerçevesi oluşturulmuştur. Daha sonra soruların işlerliğini test etmek ve görüşmelerin nasıl yapılacağını kararlaştırmak amacıyla 2 pilot görüşme yapılmıştır. Bunlardan ilki bir erkek katılımcıyla *bireysel* görüşme şeklinde, ikincisi ise iki kadın katılımcıyla *odak grup* görüşmesi şeklinde yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde görüşme akışında ortaya çıkabilecek aksaklıklara dair deneyim kazanılmış ve görüşme soruları son hallerine getirilmiştir. Örneğin, “Sizce güvenli bir ilişki nasıl olur?” sorusu katılımcılar açısından daha anlaşılır olsun diye soruya “şiddetten arınık” ifadesi eklenmiştir. Kadın katılımcılar ile yapılan odak grup görüşmesinde katılımcıların kendi flört şiddeti deneyimlerini anlatırken rahat olmadıkları gözlenmiştir. Erkek katılımcı ile gerçekleştirilen bireysel görüşmede ise katılımcının flört yaşantısı üzerine konuşurken daha rahat ve samimi olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle çalışmayı bireysel görüşmeler ile sürdürme kararı alınmıştır. Görüşmeler aşağıdaki sorular üzerinden yürütülmüştür:

1. Flört şiddetini nasıl tanımlarsınız?
2. Şu an bir ilişkiniz var mı?
3. Flört şiddetine uğradınız mı ya da siz flört şiddeti uyguladınız mı?
4. Sizce güvenli (şiddetten arınık) bir ilişki nasıl olur?
5. Sizce bireyler şiddet içeren bir ilişkiyi neden sürdürür?

Araştırma kapsamında; Ocak-Mart 2018 tarihleri arasında, en kısıtı 30 dk. en uzununu ise 50 dk. süren 15 bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşmeler için uygun bir zaman, sakin ve gürültüsüz mekânlar belirlenmiştir. Görüşme öncesinde katılımcılar araştırmanın içeriği, hedefi ve amacı konusunda açık bir dille bilgilendirilmiştir. Görüşmenin kayıt edileceği, bunun neden gerekli olduğu, kayıtların yazıya dökümü aşamasında kişilerin kimliklerini ortaya koyabilecek tüm bilgilerin anonimleştirileceği, görüşme kayıtlarının tamamen saklı tutulacağı ve hiçbir şekilde kimseyle paylaşılmayacağı hususlarında katılımcıya bilgi verilmiş ve katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarına dair *sözlü onamları* alınmıştır.²

Verilerin Analizi

Görüşme kayıtlarının birebir şekilde yazıya dökülmesinden elde edilen görüşme metinleri (yazıdökümler), Wetherell & Potter (1988) tarafından geliştirilen “açıklayıcı repertuar” yaklaşımına göre söylem analizine tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda, katılımcıların flört şiddeti ile ilgili açıklamaları analiz edilmiş ve bu açıklamalara kaynaklık eden “açıklayıcı repertuarlara” (söylemsel kaynaklar) ulaşılmıştır. Wetherell ve Potter (1988:172) açıklayıcı repertuarları, herhangi bir konu hakkındaki görüşlerin inşa edilmesini ve meşrulaştırılmasını sağlayan “inşa

bloklar” şeklinde tanımlarlar. Eylemlere ve olgulara dair konuşmalarımızda tekrar eden açıklama biçimleri açıklayıcı repertuarları işaret eder. Bunlar konuşmalarımıza kaynaklık eden “söylemsel kaynaklar” olarak da görülebilirler (Burr, 2003). Bu söylemsel kaynaklar kullanılırken bireyler çelişkili ve tutarsız açıklamalarda bulunabilirler. Billig vd. (1988) bu çelişki ve tutarsızlıkları “ideolojik ikilem” olarak adlandırır. İçinde bulunulan sosyal bağlamda çoğu kişi için ulaşılabilir olan çok sayıda rakip/farklı söylem söz konusudur. İnsanlar, belirli bir konuda konuşurken, o anki etkileşimsel amaçlar doğrultusunda (kendini haklı gösterme, üste çıkma, meşrulaştırma, yok sayma, reddetme, vb.) rakip söylemleri bir arada kullanır, farkında olarak veya olmayarak çelişkili açıklamalarda bulunurlar. Ayrıca konuşmalar esnasında belirli özne konumları üzerinden konuşuruz ve açıklamalarımızı meşrulaştırmaya çalışırken bu konumlarla bağlantılı olarak farklı ve çelişkili argümanlarda bulunuruz. İşte bu farklı ve çelişkili argümanlar sayesinde ideolojik ikilemleri görme imkânı elde ederiz.

Analiz aşamasında, öncelikle, yazıdökümler her bir araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak metinlere derinlemesine bir şekilde aşına hale gelmiştir. Böylece katılımcıların flört şiddeti hakkındaki konuşmalarında öne çıkan ve/veya tekrarlayan açıklama biçimleri ve ikilemler görülebilir hale gelmiş ve buna göre ilk kodlamalar yapılmıştır. Sonrasında, her bir araştırmacının ayrı ayrı yaptığı kodlamalar bir araya getirilerek ortak bir değerlendirmeden geçirilmiş ve bütünlendirilmiştir. Böylece katılımcıların konuşmalarına kaynaklık eden en temel açıklayıcı repertuarlar belirlenmiştir.

Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik, nicel araştırmadan farklı bir şekilde ele alınmaktadır. Nitel araştırmalarda iç geçerlik için “veri kaynakları ile uzun süreli etkileşim”, “derinlikli veri toplama”, “veri kaynaklarının (katılımcı niteliklerinin) çeşitlendirilmesi”, “birden fazla araştırmacının analiz sürecine katılımı”; dış geçerlik içinse “doğrudan alıntılarının sunulması” ve “amaçlı örnekleme” gibi stratejiler önerilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013). *Güvenirlilik* ise araştırmacının en başından itibaren araştırma ile ilgili tüm prosedürlerin, katılımcıların, verilerin toplandığı sosyal bağlamın ve analizde kullanılan çerçevenin açık ve net biçimde ortaya konulması ve bunlar arasında tutarlılık sağlanmış olmasıdır. Analiz sonucunda elde edilen verilerin benzer araştırmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak teyit edilmesi de güvenilirlik için kullanılan yaygın stratejilerden biri olarak ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu çalışmada da geçerlik ve güvenilirlik için sözü edilen bu stratejilerden faydalanılmıştır: (1) Derinlikli ve doğal veri elde etmek için yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği kullanılmış, (2) katılımcı grubu amaçlı örnekleme için uygun olarak belirlenmiş olmakla birlikte kendi içinde cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve meslek çeşitliliğini yansıtacak şekilde çeşitlendirilmiş, (3) verilerin analizi birden fazla araştırmacı ile gerçekleştirilmiş, (4) yapılan analiz sonucunda elde edilen açıklayıcı repertuarlar örnek alıntılarla temellendirilmiş, (5) araştırma ile ilgili tüm süreçler ve prosedürler açık biçimde ortaya konulmuş, (6) analiz sonuçları benzer araştırmalardan elde edilen sonuçlarla karşılaştırılarak teyit edilmiştir.

Bulgular

Görüşmelerin analizi sonucunda, katılımcıların flört şiddeti ile ilgili açıklamalarına kaynaklık eden dört farklı açıklayıcı repertuara ulaşılmıştır. Bunları; “gelenek”, “biyolojik yapı”, “sevgi” ve “ilişkinin doğası” olarak isimlendirebiliriz. Bunlara ek olarak, katılımcıların açıklamalarında sıklıkla ortaya çıkan ve “şiddet kabul edilemez/kabul edilebilir şiddet” şeklinde adlandırabileceğimiz bir ideolojik ikilem de söz konusudur. Analiz sonuçları sunulurken yapılan alıntılarda katılımcılar “K” harfi, araştırmacı ise “A” harfi ile gösterilmiştir. Alıntılarının başında katılımcıların yaşı, cinsiyeti ve ilişki durumu hakkında bilgi verilmiştir. Alıntılarda, önemli görülen kısımların altı çizilmiştir.

Gelenek

Katılımcıların bir kısmı, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarının ve rollerinin flört ilişkilerinde belirleyici olduğunu; partnerlerin ilişkide nasıl davranacaklarını, isteklerini, beklentilerini bu normların belirlediğini ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre ilişkide bu beklentilerin karşılanmaması, partnerlerin ‘sevgi’yi sorgulamasına ve flört şiddetine zemin hazırlayabilmektedir. Aşağıdaki alıntıda bu tür bir söylemin en tipik örneklerinden biri görülmektedir.

K: şimdi bizim erkeklerimizde ne var, yani sahiplenme denen bir durum var ben sevdiğim kadını sahiplenirim, topuğuna da bakırım, şu da olur bu da olur geçmiş önemli geleceği önemli, her şeyi kontrol altına almak gibi bir hastalığımız var. Türk erkekleri olarak hani bunu aşmıyoruz. Ne kadar aşmaya çalışsak da zor bir şey. Ondan dolayı sahiplenmenin işin ucunu kaçırınız (...)[...]

K: (...) Bir kontrol mekanizması, erkekte durmasını istiyoruz, yani bu ataerkil aile yapısından gelme. Ben kontrol edeyim, evin direği benim, hükmeden kişi benim. Bunu yaptığımızdan dolayı bunun tadı kaçtığı zaman maçoluğu falan da geçiyorsun (...) en son sosyal medya hesaplarını kapatıyorsun, kapattırıyorsun, baskı uyguluyorsun. [...]

K: Flört şiddeti yaşadık, şöyle ben Kahramanmaraş, Elbistanlıyım. Orada bir erkek çocuk aileden gördüğü ile büyür. Babası annesine nasıl davranıyorsa ondan öğrenir der ki, ‘ben böyle bir erkek olacağım’, yani yanındaki kadına da bu şekilde sahip çıkar ya da bu şekilde davranacaktır. Bunlar zaten ilk ailede öğrenilir. Öğreniyorsun, görüyorsun. Elbistanda büyümüşsün bıçkın delikanlının çıkıyorsun üniversiteye. Hayatına bir kadın giriyor (...) Alıntı-1 [K13, erkek, ilişkisi yok, 26 yaşında]

Yukarıdaki alıntıda K13, kendini ‘Türk erkeği’ ve ‘Elbistanlı’ olmak üzerinden konumlandırmaktadır. Katılımcı, Türk erkeği olmanın, sevdiği kadını kıskanmak ve onu kısıtlamak gibi ‘aşılması zor’ birtakım çıktılar olduğunu belirtiyor. Bu geleneksel normlar anne-babadan öğrenilen, sorgulanmadan kabul edilen ve uygulanan; yanlışlığı ya da doğruluğu zamanla anlaşılan bir şey olarak tanımlanmaktadır. Alıntıda da ifade edildiği gibi, geleneksel toplumsal cinsiyet normları, flört şiddetinin nedeni ve sürdüreni olarak görülmektedir. Bu yönüyle katılımcı, geleneksel normların aktarıcısı olarak işaret ettiği ‘aile’, ‘etnik köken’ ve ‘memleket’ unsurlarının flört ilişkisindeki etkilerine vurgu yapmaktadır.

Biyolojik Yapı

Katılımcıların açıklamalarında, şiddet yatkınlığının ve şiddet uygulamanın nedeni olarak insanın biyolojik/doğal yapısına, yaratılışına veya çeşitli biyolojik özelliklerine de vurgu yapılmaktadır. Bu tür açıklamalar, çoğunlukla toplumsal cinsiyet normlarına dair açıklamalarla iç içedir. Bununla birlikte, burada şiddet, insanın doğası, bedensel özellikleri ve/veya içgüdüleri üzerinden açıklanmaya çalışılırken “biyolojik yapıya” vurgu yapıldığını görüyoruz. Bu repertuar kapsamında, erkek “doğası veya yaratılışı itibarıyla” fiziksel olarak güçlü ve “içgüdüsel olarak” kadını koruma eğiliminde olan bir varlık olarak inşa edilmektedir. Buna göre, flört ilişkilerinde erkeğin baskı, kısıtlama ve diğer şiddet biçimlerini uygulama nedeni, böyle bir biyolojik donanımına veya yaratılışa sahip olması ve kadının “korunma ihtiyacına ve zayıflığına” verdiği cevap olarak ifade edilmektedir.

K: erkeklerde şöyle bir şey olduğunu düşünüyorum içgüdüsel olarak zaten eşini, yanındaki kız arkadaşını koruma isteği var, bu zaten içgüdüsel olduğunu düşünüyorum. İsteddiğimiz kadar bilgi edinelim, eğitilelim bu her zaman içgüdüsel olarak var, ama baskılanmayacak bir şey değil. Bu tamamen bizim içimizde olan bir şey. Bu karşıdaki kızın tavırlarına göre açığa çıkar yani sürekli koruma ihtiyacı olduğunu söyleyen ve bunu yansıtan kıza karşı bu erkek korumacı bir tavra girer zaten. Bu erkeğin de suçu değil. [...]

K: Mesela kadınlar duygusal olarak daha hassas daha bilinçli (...) erkekler fiziksel olarak daha güçlü veya dayanıklı kadınlara göre bu yaratılışımızda var zaten öyle düşünüyorum... Alıntı-2 [K12, erkek, ilişkisi var, 19 yaşında]

Yukarıdaki alıntıda görüldüğü gibi, kadın duygusal ve korunmaya ihtiyacı olan, erkek ise korumaya yatkın ve güçlü olarak ifade edilmektedir. Katılımcıya göre, ilişkide erkeğin koruma amaçlı yaptığı tüm açıklanamayan eylemler ‘kadının korunma ihtiyacından’ dolaydır, çünkü kadın güçsüzdür ve korunmayı talep edendir; erkek ise fiziksel olarak güçlüdür ve ‘içgüdüsel’ olarak kadının bu ‘talebine’ cevap verendir. Bu yönüyle korumacı erkek profili ‘yaratılıştan gelen bir donanım’ olarak ve eğitimle giderilemeyecek ancak baskılanabilecek bir yapı olarak inşa edilmektedir. Bu nedenle katılımcıya göre ilişkide şiddet uygulayan erkek ‘suçlu’ değildir, çünkü bu durum ‘yaratılışından’ gelmektedir. Diğer yandan katılımcı, flört ilişkilerindeki ‘korumacı’ erkek tutumunu, kadının ‘korunma ihtiyacına’ karşılık olarak ortaya çıkan bir durum olarak açıklamaktadır. Böylece erkek ve kadının birbirini tamamlayan iki zıt kutup olarak inşa edildiği “ikili cinsiyet ideolojisini” (Stone, 2015) de yeniden üretmiş olmaktadır.

K: (...) iki veya üç defa tokat atmışlığım var, tam hatırlamıyorum sayıyı. Birincisinde şakalaşıyorsun. Çok şakalaşırdık biz onla hani (...) şakalaşıyorduk böyle o beni itiyordu falan fişman, ne oldu bir şey oldu tam hatırlamıyorum, tükürdü mü ne, iğrenç pislik öyle bir şey yaptı. Ben de böyle çat diye bir tane vurdum, ama öyle şiddet uygulama amacıyla değil, kız 39 kilo olunca şıp diye yere düştü. Şöyle döndüm baktım. Biraz ciddiye çevirdi ya dedim kusura bakma şöyle böyle, biri oydu. Birinde de bir mevzuda gerçekten vurdum elimin tersiyle. Bu gün olsa bu gün yapar mıyım bilmem ama pişman değilim hâlâ içimde bir his var. Yapmam. Ya da yalan söylemeyeyim. O anki durum psikoloji başka bir şey. O an sınırına dayandığın noktayla nerede bulunduğun çok farklı. Alıntı-3 [K13, erkek, ilişkisi yok, 26 yaşında]

K13, yukarıdaki alıntıda, partnerine yönelik fiziksel şiddet eylemlerinden söz ederken, bunlardan ilkinin ‘şakalaşma’ esnasında ortaya çıkan ve ‘şiddet amaçlı’ olmayan bir eylem olarak ifade etmektedir. Katılımcı, partnerinin fiziksel müdahale sonucu ‘şıp’ diye yere düşmesi ile onun fiziksel ‘güçsüzlüğünü’ işaret etmektedir. ‘Şıp’ diye yere düşen ve ‘39 kilo’ olan kadın, erkeğin müdahalesi karşısında ‘doğal olarak’ güçsüz ve incinebilir bir varlık olarak inşa edilmektedir. Böylece katılımcı, partnerine yönelik şiddet davranışını biyolojik yapıya dayandırarak normalleştirmekte ve meşrulaştırmaktadır. Diğer yandan başka bir mevzuda partnerine ‘elinin tersiyle’ ‘gerçekten vurduğunu’ söyleyen katılımcı, bu eylemini ise ‘sınır’ dediği şeyin zorlanmasıyla meşrulaştırmaktadır.

Sevgi

Görüşmelerde sıklıkla kullanılan repertuarlardan bir diğeri de ‘sevgi’dir. Bu repertuarın kaynaklık ettiği açıklamalarda, katılımcılar, ilişkide şiddetin nedeni olarak partnerlerin ‘sevgisini’ göstermektedirler. Bu çerçevede ortaya çıkan şiddet, ‘seven ve kıskanan’ partnerin uyguladığı şiddet olarak görülmekte ve olağanlaştırılmaktadır.

K: (...) diyordu ki en son görüşmemizden sonra kimle konuştun? Bu saati son görülmen falan diye. Çok sıkıcı bir durum. Çünkü sürekli şey hissediyorsun izlenme. Hani tamam her şey sevgiden oluyor bu kadar sıkı takip de. Ama bir yerden sonra artık sıkıyor insanı. Sürekli izlenme durumu yani.

G: Böyle takip edilmek sana ne hissettirdi?

K: Başlarda aslında şeydim hani sevdiğinden yaptığını düşünüyordum. Belki yine öyleydi, yani o zaman. Sonrasında sahiplendiği bir şeyi malıymış gibi. (...) Bana güvense böyle bir şey yapmaz. Hani her şeye de karışamaz. İşte o yüzden bu gittikçe aramızda sorun olmaya başladı. [...]

K: Çoğu şiddet baktığımızda çok saçma ama çoğu da aşırı sevgiden de bazen olabiliyor. Mesela atıyorum bir erkeğin sevdiği kadına o eteği giyme demesi ama kadın inatla kendi özgür iradesiyle giyip sonrasında şiddet uygulanması buna kimse karışamaz ama aslında erkek koruma amaçlı. Ama kadının bir yandan da kendi özgür iradesini kısıtlamış oluyor, sordum, onun kendince şeyi var açıklaması var. Giyme dediğim halde giydi gibisinden.

Saçma da olsa kendince nedeni var öyle. Alıntı-4 [K11, kadın, ilişkisi var, 18 yaşında]

Yukarıdaki alıntıda kadın katılımcı, kendi ilişkisi üzerinden konuşurken, ‘sıkı bir şekilde takip edilmenin’ kendisini partnerinin ‘malıymış’ gibi hissettirdiği ifade etmesine karşın, bir yandan da partnerinin kıskançlığı ve baskısını ‘çok sevmesiyle’ gerekçelendirmektedir. Bu sebeple, ilişkide oluşabilecek pürüzlerin nedeni olarak da kısıtlamalara ‘özgür iradesiyle’ cevap veren kadını görmektedir. ‘Onun kendince açıklaması’ var söylemiyle, kadın katılımcı erkeğin ‘hakklılığını’ sevgisi üzerinden temellendirmektedir. Katılımcının konuşmalarında da görüldüğü gibi erkek ‘koruyan’ ve ‘seven’ olarak haklı bir konuma oturtulsa da bunun yarattığı şiddet ilişkide pürüzlere neden olan bir şey olarak ifade edilmektedir.

K: Çok seven erkek kesinlikle, kadını kesinlikle baskı altına alır ve sikar. Bakkala gidemezsin, oraya gidemezsin, buraya giremezsin hele ki bir kadın güzelse hiçbir yere yollamaz. [...]

K: şimdi kızlarda da şöyle bir şey var: fazla salıyorsun ‘e sen beni fazla salmaya başladın, rahat oldun sen beni kıskanmıyor musun?’ Onun tam

denmesini bulmak lazım. Kızlara baskı uygulamak kısılanılmak değerinin belirtilmesi, geldiğinde bugün çok güzel olmuşsun dersiniz çok mutlu olur. Kadını kadınları mutlu etmek aslında o kadar zor bir şey değil. Alıntı-5 [K10, erkek, ilişkisi var, 18 yaşında]

Yukarıdaki alıntıdaki erkek katılımcı ise ‘çok seven’ erkeğin partnerini -özellikle de ‘güzel’ bir kadınsa- ‘kesinlikle’ baskı altına alıp sıkacağını söylemekte, böylece baskının sebebi olarak ‘sevgi’yi işaret etmektedir. Bu yönüyle, kıskançlık, baskı ve kısıtlama erkeğin ‘sevgisini’ gösterme yolu olarak inşa edilmektedir. Dahası, katılımcı, kadınların da bu beklenti içerisinde olduğunu iddia etmektedir. Ona göre, kadınlar için kısılanılmak ve baskılanmak sevginin, önemsenmenin belirtisi olarak görülmekte ve onları mutlu etmektedir. Ama erkeğin bunu aşırıya kaçırması, ‘tam denmesini bulması’ gerekmektedir.

İlişkinin Doğası

Bu repertuarın kaynaklık ettiği açıklamalarda, katılımcılar, romantik ilişkinin olağan işleyişinden ve/ya mevcut ilişki pratiklerinden kaynaklanan şiddete işaret etmektedirler. Buna göre, romantik ilişki bir nevi ‘doğası gereği’ ve/ya ‘kaçınılmaz olarak’ içinde şiddeti barındıran bir olgu olarak inşa edilmektedir. Bu da ilişkilerde şiddetin normal ve olağan karşılanmasına neden olmaktadır.

K: Çok flört yaşadım. Ama bir ilişki anlamında bakarsan az oldu, ama bir ilişki temelim oturmuş, bir şemam oturmuş, bu da şiddet üzerine olmuş ve ben bunu aslında bu ilişkide daha net görüyorum. Diyorum ki bir ilişki böyle oluyormuş şu an yaşadığım gibi oluyormuş yani insanlar hep böyle ilişkiler yaşaya yaşaya, zaten normalinin bu olduğunu düşünüyorlar, bu yüzden de bunu şiddet olarak görmüyorlar.

A: Bir tür alışkanlık gibi sanki?

K: Evet yani bakıyorsun diyorsun ki ilişki böyle olur kavga edersin. Hatta bazen yani oturmasına rağmen ben hani böyle olmayacağını şiddetli olunca, bazen ‘öf diyorum, hiç kavga etmiyoruz’ diyorum ‘böyle bir şeyden tartışalım sıkıldım’. Hani çünkü herkesin zihnine bu oturtulmuş kavga olur şiddet olur bilmem ne olur sonra barışınız. Alıntı-6 [K8, kadın, ilişkisi var, 23 yaşında]

Yukarıdaki alıntıda K8, kendi ilişkileri hakkında konuşurken, geçmiş ilişki deneyimlerinin kendisinde ‘şiddet üzerine’ kurulu bir ilişki ‘şeması’ oluşturduğunu ifade etmektedir. Yaşadığı ‘şiddetli’ ilişkiler katılımcıda ‘ilişki böyle olur’ genellemesine neden olmuştur. Dahası, katılımcı, ilişkide kavganın/tartışmanın yokluğunu ‘sıkılmak’ ile ilişkilendirmekte ve şiddeti ilişkide neredeyse ‘arzulanan’ bir şey olarak konumlandırmaktadır. Böylece şiddet, kavga ve tartışma ilişkinin ‘doğal’ ve/ya ‘olması gereken’ bir parçası olarak inşa edilmiş olmaktadır.

K: şiddetsiz bir ilişki yok bence. Şiddetsiz bir ilişki var olamaz zaten. İlişkinin doğasına aykırı... Kadına erkeğe aykırı şiddetsiz bir ilişki... Dışını kısıkanan hayvan dahi şiddet uygular (...) bir adam kadınına aşksa onu kısıkanır. Bunun dozajını belirlersek tadından da yenmez kadının da hoşuna gider. Her şey güzel olur. Ama burada şiddet var tabii ki kıskançlık da bir şiddet. Giyimine kuşamına karışmak da bir şiddet (...) Şiddetsiz bir ilişki yok yani. Her şey tadında güzel. Parça parça. Biraz kıskançlık olacak. Fiziksel şiddet kesinlikle olmayacak. Küfür çok minimal düzeyde (...) saygısızlık boyutuna gelmeden ilişkide küfür de yasal sayılıyor bence (...) Alıntı-7 [K13, erkek, ilişkisi yok, 26 yaşında]

Yukarıdaki alıntıda ise K13 doğrudan ‘ilişkinin doğasına aykırın’ diyerek şiddetsiz bir ilişkiden bahsetmenin mümkün olmadığını vurgulamaktadır. Katılımcının bu açıklamasında, ‘gelenek’, ‘biyolojik yapı’ ve ‘sevgi’ repertuarlarının iç içe geçtiği, bununla birlikte alıntının bütününe bakıldığında ilişkideki olağan pratiklerin/davranışlarının ‘doğal olarak’ şiddet içerdiğine dair bir vurgunun öne çıktığı görülmektedir. Katılımcıya göre, ‘kadınına’ aşık olan erkek ‘doğal olarak’ onu kıskanır ve bunu ‘dozajında’ yaparsa kadının da ‘hoşuna gider’ bu kıskanılma durumu. Diğer yandan katılımcıya göre bu da ‘şiddet’tir. Bu durumda, katılımcıya göre, ‘şiddetsiz bir ilişki yok’tur. Böyle bir açıklama ile ilişkinin kendisi doğası gereği şiddet içeren bir olgu olarak inşa edilmekte ve bu da ilişki içindeki şiddet pratiklerini olağan, normal ve hatta ‘hoşa giden’ bir durum meşrulaştırmaktadır.

İdeolojik İkilem: ‘Şiddet Kabul Edilemez/Kabul Edilebilir Şiddet’

Katılımcıların flört şiddetine yönelik konuşmalarında tekrarlayan şekilde karşımıza çıkan tipik bir ideolojik ikilem söz konusudur. Bu ikilemi ‘şiddet kabul edilemez/kabul edilebilir şiddet’ şeklinde adlandırabiliriz. Buna göre, bazı katılımcılar konuşmalarının belirli yerlerinde ‘şiddetin kabul edilemez olduğunu’ belirtmekten ziyade, aynı konuşma içerisinde ‘bazı durumlarda şiddeti sevginin ve ilişkiye verilen önemin/ciddiyetin göstergesi olduğu ölçüde kabul edilebilir bir şey’ olarak da ifade edebilmektedirler. Örneğin, aşağıdaki alıntıda K6, bir yandan şiddetin hiçbir boyutuyla kabul edilemez bir şey olduğunu ifade ederken; diğer yandan kendini ilişki içinde konumlandığında, uzun süreli bir ilişkide sözel şiddetin -belirli bir sınıra kadar- kabul edilebilir olduğunu da dile getirmektedir.

K: Yine büyük konuşmak da istemiyorum ama şiddetin hiçbir türüsünü bence makul değil, kabul edilebilir bir şey de değil ve affetmem herhâlde. [...]

K: Ben görmek istemediklerini düşünüyorum ya şiddet olarak sadece evet vurma değil, sözde şiddette ya bir salak demesi bile bana göre bir şiddet ‘sen kimsin ki bana salak diyorsun?’ derim yani o yüzden onlar böyle hani onun sürekli üstünü kapatıyorlar, ondan kaynaklı görmek istemediklerini düşünüyorum. Yani ben aslında o kadar basit şeyler değil, belki de bir ilişki uzun süren bir ilişki de tamam illa ki bir rahatlama bir birbirinin yanında istediğini söyleme olabilir. Ama onun da belli bir sınırı olmalı. Alıntı-8 [K6, kadın, ilişkisi yok, 19 yaşında]

Aşağıdaki alıntıda da katılımcı konuşmasına fiziksel şiddetten yana olmadığını ifade ederek başlamaktadır. Ancak kendi ilişkisi üzerinden konuştuğu ilerleyen satırlarda, ‘bir yerde bir kırılma noktası var’ diyerek şiddeti ‘kaçınılmaz’ hale getiren durumlar olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte katılımcı, ‘bir tane tokat’ ile ‘tekme tokat’ ifadeleriyle, kabul edilebilir olan ve olmayan şiddet arasında bir ayrımı gitmektedir. Katılımcı ‘bir tane tokat’ söylemiyle fiziksel şiddetin ciddiyetini düşürerek onu ‘kabul edilebilir’ bir müdahaleye indirgemektedir; ‘ilerisine giden hayvanlar var tekme tokat’ söylemiyle ise ‘kabul edilemeyecek’ şiddetin boyutlarını işaret etmektedir.

K: Fiziksel şiddet hiç kimse bana kalkıp da ne ben fiziksel şiddetten hepimiz fiziksel şiddetten yana değiliz hani çünkü herkesin bir sınırı var (...) şimdi başlarsın, ilişki güzeldir, bir sıkıntı yoktur, birbirinizi anlarsınız, yavaş yavaş birbirinizin bam teline dokunmayı öğrenirsiniz, başta şakayla başlar bu işte sen ona şaka yaparsın, o sana şaka yapar, alınmazsın. Alınmazsın, seviyorsun ya. Sonra zaman zaman ciddi yerlerde bu senin karın boşluğunu bildiği için

oradan vurduğu zaman yavaş yavaş akmaya başlar, insanoğlu hiçbir şeyi unutmaz içinde biriktirir, kadın da erkek de. Biriktirir biriktirir biriktirir. Bir yerde zaten kırılma noktası var. En sona geldiği yerde işte orada zaten fiziksel şiddet başlıyor. Kimi zaman bu hani nedir, benim için kırılma noktalarımdan biri aldatmadır (...) çok önemli bir anda çok güzel bir anda aldatıldığınızı ve aldatılmış gibi bir durumda kaldığınızı öğreniyorsunuz. Gözlerinizin içine bakıla bakıla öğrendikten sonra da, yalan o anda işte insan eline hâkim olamıyor, çıkartıyor bir tane tokat. İşte sonra ne oluyor erkek hayvan. Erkek şiddet uyguladı. Erkek şunu yaptı, erkek bunu yaptı, ha daha ilerisine giden hayvanlar var tekme tokat. Bunu kesinlikle onaylamıyorum da hani kendi adıma konuşayım. Alıntı-9 [K13, erkek, ilişkisi yok, 26 yaşında]

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmanın amacı, heteroseksüel gençlerin flört şiddetine dair açıklamalarına kaynaklık eden açıklayıcı repertuarların ve konuşmalar esnasında ortaya çıkan ideolojik ikilemlerin incelenmesidir. Her şeyden önce bu çalışma, çalışmaya katılmayı kabul eden katılımcı grubunun (İstanbul ve Elbistan'da yaşayan, 18-29 yaş aralığında olan, heteroseksüel kadın ve erkeklerin) açıklamalarını ve bunlara kaynaklık eden açıklayıcı repertuarları ortaya koymaktadır. Bu açıdan, çalışma sonuçlarının Türkiye'de yaşayan tüm gençlere doğrudan genellenebileceği şeklinde bir iddia söz konusu değildir. Bununla birlikte, belirli bir zaman diliminde ve belirli bir kültürel bağlamda yaşayan insanlar olarak birebir aynı açıklamaları yapmasak bile, bu açıklamalarımızın dayanağını oluşturan söylemsel kaynaklar genellikle aynıdır (Burr, 2003). Bu doğrultuda, bu çalışmadan elde edilen sonuçlara dayanarak, Türkiye bağlamında flört şiddeti ile ilgili ulaşılabilir ve yaygın söylemlere dair çeşitli değerlendirmeler yapmak mümkündür.

Öncelikle, analiz sonuçlarını kısaca özetleyecek olursak, katılımcıların flört şiddeti hakkındaki açıklamalarına kaynaklık eden dört açıklayıcı repertuar söz konusudur; 'gelenek', 'biyolojik yapı', 'sevgi' ve 'ilişkinin doğası'. *Gelenek* repertuarında; katılımcılar, geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına dayalı rol ve beklentilerin flört ilişkilerinde belirleyici olduğunu, partnerlerin ilişkide nasıl davranacaklarını, isteklerini, beklentilerini bu normları belirlediğini ifade etmişlerdir. Buna göre, ilişkide bu beklentilerin karşılanmaması flört şiddetine zemin hazırlayabilmektedir. *Biyolojik yapı* repertuarında, şiddet yatkınlığı ve şiddet uygulama nedeni olarak insanın (özellikle de erkeğin) doğasına veya biyolojik niteliklerine vurgu yapılmaktadır. Bu repertuarın kaynaklık ettiği açıklamalar çoğunlukla geleneksel normlara dair açıklamalarla iç içedir. Bununla birlikte, burada şiddet, erkeğin doğası, bedeni ve 'içgüdüleri' üzerinden açıklanmaya çalışılırken vurgunun 'biyolojik/doğal olana' yapıldığını görüyoruz. *Sevgi* repertuarında; katılımcılar ilişkide şiddetin kaynağı olarak partnerlerin 'sevgisini' göstermektedirler. Bu çerçevede ortaya çıkan şiddet, 'seven ve kıskanan' partnerin uyguladığı şiddet olarak görülmekte, olağanlaştırılmakta ve hatta 'arzulanan' bir unsur olarak inşa edilmektedir. *İlişkinin doğası* repertuarında ise katılımcılar, romantik ilişkiyi doğası gereği şiddetle ilişkilendirmektedirler. Buna göre, romantik ilişkilere özgü pratikler ve gereklilikler zaten kendi içinde -neredeyse mecburen- şiddet barındırmaktadır. Bu da ilişkilerde şiddetin normal ve olağan karşılanmasına neden olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, bu

repertuarların tümünün iç içe geçtiği ve özellikle de ‘gelenek’ repertuarının diğer üç repertuarla etkileşim halinde kullanıldığı görülmektedir. Bunlara ek olarak, katılımcıların flört şiddetine yönelik konuşmalarında tekrarlayan şekilde karşımıza çıkan bir ideolojik ikilem de söz konusudur. Buna göre, bazı katılımcılar konuşmalarının belirli yerlerinde ‘şiddetin kabul edilemez olduğunu’ belirtmekteyken, aynı konuşma içerisinde ‘şiddetin belirli durumlarda / düzeylerde kabul edilebilir’ olduğunu da söyleyebilmektedirler.

Analiz bulgularını bir bütün olarak değerlendirdiğimizde, öncelikli olarak tüm söylemlerde *biyolojik özcülüğe* dayalı ataerkil ve iki-kutuplu cinsiyet ideolojisinin izini görmek mümkündür. Özcü görüş, kadının ‘kadın’ ve erkeğin ‘erkek’ olmasını sağlayan zorunlu özsel nitelikler olduğunu varsayar. Biyolojik özcülük, bu özsel nitelikleri biyolojik yapı (kromozomlar, üreme organları ve hormonlar) üzerinden tanımlar. Böylece ‘kadın’ ve ‘erkek’ birbirinden tümüyle farklı, hatta birbirine zıt olan iki tür olarak inşa edilmiş olur. Bu özsel ayırım ile toplumsal cinsiyet normları da şekillendirilir. Kadın ve erkekten, sahip oldukları varsayılan özsel niteliklere özgü rol ve sorumluluklara ‘uygun’ davranması beklenilir (Clarke & Braun, 2012; Stone, 2015). Bu beklentiler, toplumsal hayatın tüm alanlarında olduğu gibi flört ilişkilerinde de oldukça güçlü bir şekilde mevcuttur ve bunlara uygun davranılmaması flört ilişkilerindeki şiddete zemin oluşturabilmektedir (Dişiz & Şahin, 2008; Dökmen, 2017).

Katılımcılar, toplumsal cinsiyet normlarının ve rollerinin flört ilişkilerinde partnerlerin nasıl davranacaklarını, isteklerini ve beklentilerini belirlediğini ifade etmişlerdir. Buna göre, ilişkilerde erkeğin ‘sahiplenen, koruyup kollayan, kadına hükmeden, güçlü, gerekirse kadının giyimine kuşamına karşabilen ve ilişkide her şeyi belirleyen’; kadının ise ‘sadık, korunmaya muhtaç, narin, zayıf, sevgilisinin yanında ve onun erişebileceği bir yerde olan, hükmedilen, söz dinleyen’ olarak konumlandırıldığı söylenebilir. Bu tür söylemlerin geçtiği konuşmalarda kadının korunması, yüceltilmesi ve sevilmesi bir lütuf ve/ya erkeklik görevi olarak ortaya konmaktadır. Bu tür söylemler, kadına yönelik ‘korumacı’ yaklaşımlar içermesi ve kadını erkeğe tabi kılması nedeniyle *korumacı cinsiyetçilik* ile ilişkilendirilebilir (Dökmen, 2017).

Bazı katılımcılar hâkim cinsiyet ideolojisi içinden konuşmakta ve ilişkide bu normlara aykırı davranılmasını şiddetin *sebebi* olarak görmektedirler. Bu katılımcılar için, mevcut cinsiyet normları ‘doğru, uygun, normal’ olandır ve bu normlara uygun davranmayan partnerin ‘sevgi, bağlılık ve aşk’ duyguları sorgulanabilmektedir. Bazı katılımcılar ise toplumsal cinsiyet normlarını ‘aşılması zor’ olarak inşa etmektedir. ‘Aşılması zor olmak’ toplumsal cinsiyet normlarının flört ilişkisi ve diğer ilişkilerde de varlığını sürdürdüğünü ve adeta bireye ‘giydirilmiş bir şey’ olduğunu işaret etmektedir. Bu tür bir açıklama, ilişkiye zarar verdiğini ve şiddete neden olduğunu bile bile bu normlara uygun davranan bir partner olmayı meşrulaştırmaktadır. Bu doğrultuda, partnerlerden birinin bu normlara uygun bir ilişki ve partner beklentisi içerisinde olması, diğer partnerin ise bu normlara ‘uyan’ bir partner olmayı istememesi ilişkide şiddetin sebebi olarak görülebilmektedir. Partnerler ilişkinin devam edebilmesi için “aşılması zor” olana uymak zorunda kalmakta ya da ancak uzun uğraşlar sonucunda bu normların karşısında durabilmektedirler. Bu da böyle bir ilişki içerisinde partnerler arasında sorunlara ve şiddet içeren eylemlere yol açabilmektedir. Eslek ve arkadaşlarının

(2021) çalışmasında da benzer bir durum karşımıza çıkmaktadır: Katılımcıların ‘Şiddetin gerekçeleri nelerdir?’ sorusuna verdikleri yanıtlar içerisinde öne çıkanlardan biri ‘beklentilerin karşılanmaması’dır.

Finkel ve Eckhardt (2013; akt. Atakay, 2014) flört ilişkilerinde şiddetin oluşumunu üç aşamada ele almaktadırlar: *kışkırtma*, *harekete geçirme* ve *ketleme*. Kışkırtma aşamasında, şiddeti uygulayan bireyin sinirlenmesi, kızması ve şiddet duygularının ortaya çıkması için *tetiklendiği* ifade edilmektedir. Örneğin, ‘ilişkide söz sahibi olma arzusu’, ‘aldatıldığını düşünme’ gibi nedenler bireyi ilişkide şiddet uygulamaya yönelten tetikleyici unsurlar olarak düşünülebilir. Kışkırtıcı durumların etkisiyle bireydeki *tepki yapılanmaları* harekete geçer. Ketleme aşamasında ise bireyin partnerine yönelik şiddet eğilimini kontrol etmesi söz konusudur. Bu kontrol sağlanamadığında ise şiddet ortaya çıkar. Ketleyici unsurlara örnek olarak, ailede saygı ve sevginin var olması gerektiğini vurgulayan bir kültür mirası, kişilerin dürtülerini kontrol edebilme kapasitesine sahip olmaları, empati sahibi olmaları ve şiddeti tetikleyebilecek herhangi bir madde kullanmamaları gösterilmektedir. Bu modeldeki süreçleri katılımcıların açıklamaları bağlamında değerlendirecek olursak; geleneksel toplumsal cinsiyet normlarıyla uyumlu bir partner ve ilişki beklentisi çerçevesinde ortaya çıkan tüm tartışmalar veya anlaşmazlıklar ‘kışkırtıcı’ öğeye; erkeğin ve kadının biyolojik /doğal yapısına (erkeğin şiddete meyilli oluşu, kadının güçsüz oluşu, vs.), kültürel/geleneksel yapıya (Türk olmak, Elbistanlı olmak, aileden böyle görmek, vs.), sevgiye (‘seven erkek kıskanır’, ‘kadın kıskanılmaktan hoşlanır’, vs.) veya ilişkinin doğasına (‘şiddet ilişkinin doğasında vardır’) dayalı açıklamalarda kendini gösteren ataerkil, özcü ve ikili cinsiyet ideolojisi ‘harekete geçirici’ öğeye ve tüm bu süreçte bu normları tartışmasız kabul eden veya aşılmasının zor olduğuna inanan bireyin kendini ‘kontrol edemeyerek’ şiddete başvurması ise ‘ketleyici’ ögenin yokluğuna işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, bu modelde öne sürülen süreçlerin flört şiddetine dair kapsamlı bir açıklama sunabilmesi için, hâkim cinsiyet ideolojisi ve onun gerek bireysel gerek toplumsal düzeydeki etkileri dikkate alınarak değerlendirme yapılması elzemdir.

Tam da bu noktada karşımıza ‘biyolojik yapı’ repertuarı çıkmaktadır. Bu repertuarın kaynaklık ettiği açıklamalar çoğunlukla geleneksel beklentilere dair açıklamalarla iç içe olmakla birlikte, burada şiddet, insanın/ erkeğin doğası, bedeni ve içgüdüleri üzerinden açıklanmaya çalışılırken vurgunun ‘biyolojik/ doğal’ olana yapıldığını görüyoruz. Bu repertuar kapsamında, erkek ‘doğası itibarıyla’ fiziksel olarak güçlü ve ‘içgüdüsel’ olarak kadını koruma eğiliminde olan bir varlık olarak inşa edilmektedir. Flört ilişkilerinde erkeğin baskı, kısıtlama ve diğer şiddet biçimlerini uygulama nedeni, böyle bir ‘doğaya’ sahip olması ve kadının ‘korunma ihtiyacına ve zayıflığına’ verdiği cevap olarak ifade edilmektedir. Böyle bir açıklama biçiminin en temelde yine ‘biyolojik özcülük’ (Stone, 2015) ile bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Bu repertuarda, mevcut kültürel normların dayanağı olarak erkeğin/erkekliğin ‘doğasına’ vurgu yapılmakta; erkek ‘ilkel, fiziksel gücü ve sert yapısıyla’ öne çıkan bir varlık olarak tanımlanmaktadır. Nitekim, Arslan’ın (2020:39) erkeklerin cinsiyetçi eylemlerini meşrulaştırmaya yönelik söylemlerini incelediği araştırmasında da benzer bir özcü söylem (‘kadının doğasına vurgu’) öne çıkmıştır. Çalışmanın katılımcısı olan

erkekler çeşitli biçimlerdeki cinsiyetçi eylemlerini, kadının 'doğası gereği' zayıf, narin, kırılgan, güçsüz, vs. oluşuna vurgu yaparak olağanlaştırmaya veyahut meşrulaştırmaya çalışmışlardır.

Bu noktada, *egemen erkeklik normlarından* da söz etmemiz gerekmektedir. Her toplum kendi hakim cinsiyet ideolojisiyle örtüşen erkeklik biçimleri ve söylemleri üretir. Bu üretimler o toplumda yaşayan erkekler ve kadınlarca sosyalleşme sürecinde içselleştirilir. Egemen erkeklik ideolojisinin çizdiği profile; 'erkek heteroseksüeldir, başarılıdır, statü sahibidir, cesurdur, ekonomik açıdan bağımsızdır, ailesine bakar/bakmalıdır, rasyoneldir, duygularına hâkim olabilir, feminen hiçbir tavır ya da düşünceye sahip olamaz, saldırgan ve şiddete meyilli olabilir' (Selek, 2008:23). Egemen erkeklik normlarını kabul etmeyen veya buna uygun ol(a)mayan erkekler, ataerkil sistem içerisinde ciddi boyutta şiddete, baskılara ve olumsuz yakıştırmalara maruz kalır. Bu normları kabul eden ve buna uygun davranan (davranmaya çalışan) erkekler içinse uyum süreci oldukça sıkıntılı ve zorlu bir süreçtir (Demren, 2003; Selek 2008).

Şiddetin ve saldırganlığın erkeğe özgü biyolojik niteliklerle ilişkilendirilmesi, erkeği şiddet sergileme kapasitesi üzerinden inşa etmekte; böylece erkek şiddetini doğallaştırmakta ve normalleştirmektedir. Bu durum, daha önce de söylendiği gibi, şiddetin büyük ölçüde erkekte kadına (ve diğer başka canlılara) yönelmesini beraberinde getirmektedir. Çeşitli çalışmalar, flört ilişkilerinde erkeklerin kadınlara daha fazla şiddet uyguladıklarını göstermektedir (örn. Bookwala vd., 1992; Spencer vd., 2016; Yaşar, 2017; Yumuşak, 2013; Sünnetçi vd., 2016). Bu bulgularla paralel biçimde, bizim çalışmamızda da katılımcılar fiziksel şiddeti -biyolojik özcülükle tutarlı biçimde- erkeğin uyguladığı şiddet türü olarak; duygusal şiddeti ise hem kadının hem de erkeğin uyguladığı şiddet türü olarak ifade etmişlerdir. Bazı katılımcıların söylemleri ise Yumuşak'ın (2013) araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Bahsi geçen bu çalışmada, erkeklerin flört ilişkilerinde fiziksel şiddete yönelik tutum puanları kadınlarınkinden yüksek; kadınların ise flört ilişkilerinde uyguladığı psikolojik şiddete yönelik tutum puanları erkeklerinkinden yüksek çıkmıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi, 'sevgi' repertuarının kaynaklık ettiği açıklamalarda, katılımcılar, ilişkide şiddetin nedeni olarak partnerlerin 'sevgisini' göstermektedirler. Buna göre, 'kıskanma, koruma amaçlı kısıtlama ve yasaklama getirme' gibi davranışlar, partnerlerce sevginin ifadesi olarak algılanabilmektedir. Nedeni 'sevmek ve sevilmek' olarak ifade edilen bu şiddet; failin, şiddetin 'mağdurunu' mutlu etme, takdir etme, sevme biçimi olarak görülebilmektedir. Buna ek olarak, 'güzel kadın' ve 'sevilen kadın' olmanın da ilişkide kadını şiddetin öznesi yapabileceği ifade edilmektedir. Bu tür bir anlamlandırma biçimi, partnerlerin, flört ilişkilerinde yaşadıkları şiddeti fark edememelerine veya normalleştirmelerine yol açabiliyor. Ayrıca ilişkilerde duygusal bağımlılığın artması, ilişki süresinin uzunluğu ve ilişkinin 'ciddiyet kazanması' gibi faktörlerin de şiddetin ortaya çıkma ve normalleştirilme olasılığını artırdığını söylemek mümkündür (Halpern vd., 2001). Bir toplumun neye, nelere şiddet yakıştırmaları yaptığı kendi kültürel dinamiklerine göre değişir; aynı toplum içinde de şiddetin nicelik ve niteliğinde değişimler meydana gelebilir (Kocacık, 2001). Bu noktada şiddetle bağlantılı görülen bir 'sevgi' anlayışının hakim ataerkil ve iki-kutuplu cinsiyet ideolojisi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Nightingale ve Morrissette'in

(1993) lisede öğrenim gören bireylerle yaptıkları çalışmalarında, katılımcıların %30'u flört ilişkilerindeki şiddeti "sevgi göstergesi" olarak gördüklerini; %36'sı da ilişkideki şiddetin ilişkiyi "geliştirdiğini" ifade etmişlerdir. Katılımcıların %70'i ise bazı durumlarda flört ilişkilerinde fiziksel birtakım müdahalelerin kabul edilebilir olduğunu söylemiştir. Benzer sonuçlar, Aslan ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında da karşımıza çıkmaktadır; çalışmaya katılan öğrencilerin "alay etme, kıskanma, çimdikleme, ihmal etme, takip etme, önemli fikirlerde ortak karar almama, lakap takma, sesini yükselterek konuşma, aldatma ve küçümseme" gibi davranışları çoğunlukla şiddet olarak görmedikleri, bunları daha çok partnerin sevgisinin ve romantizmin göstergesi olarak kabul ettikleri görülüyor. Yine, Sünnetçi ve arkadaşlarının (2016) araştırmasında da kadın katılımcıların %59,6'sının, erkek katılımcıların ise %70,4'ünün kıskançlığı şiddet olarak değerlendirmedikleri ortaya konulmuştur. Bizim çalışmamızda ise katılımcıların büyük çoğunluğu flört ilişkilerinde fiziksel şiddetin, ilişkinin kalitesini ve ciddiyetini olumsuz etkilediğini; bu nedenle flört ilişkilerinde fiziksel şiddetin kabul edilebilir olmadığını belirtmişlerdir. Şiddetin kabul edilemez olduğu yönündeki bu tür açıklamalar, toplumumuzda şiddete yönelik farkındalığın arttığına ve insanların bu konuda daha duyarlı olmaya başladığına işaret ediyor olabilir. Diğer yandan, bazı katılımcıların "şiddetin bazı durumlarda kabul edilebilir" olduğunu söylediğini de dikkate aldığımızda, meseleye dair ikilemlerin ve çelişkilerin ne kadar güçlü olduğu da gözler önüne serilmektedir.

Bu noktada, romantik ilişkinin 'doğası gereği' şiddet içerdiğine dair açıklamaları da tartışmaya dahil etmemiz gerekmektedir. 'İlişkinin doğası' repertuarında sunulan alıntılarda da görülebileceği gibi, bazı katılımcıların açıklamalarında romantik ilişki kendi 'doğal' işleyişi ve/ya gereklilikleri itibarıyla şiddet barındıran bir pratik olarak inşa edilmektedir. Bazı katılımcılar ise şiddet içeren kendi ilişki deneyimlerine dayanarak 'ilişkinin şiddetle içe içe olduğu' genellemesine ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu da ilişkilerde şiddetin normal, olağan ve hatta 'gerekli' olarak görülmesine neden olabilmektedir. Benzer şekilde, Nightingale ve Morrissette'in (1993) çalışmasında da katılımcıların %36'sının ilişkideki şiddeti ilişkiyi "geliştiren" bir şey olarak gördükleri ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak, bütün bu bulgular ve değerlendirmeler ışığında, çalışmanın katılımcısı olan heteroseksüel genç kadın ve erkeklerin flört şiddetini -özellikle de fiziksel şiddeti- doğrudan onaylamasalar da çeşitli gerekçelerle görmezden gelebildikleri, önemsizleştirebildikleri, olağanlaştırılabildikleri ve /veya meşrulaştırılabildikleri görülmektedir. Bunu da özellikle mevcut geleneksel normların gücüne, romantik ilişkinin doğasına veya gerekliliklerine, insanın veya erkeğin biyolojik/doğal yapısına ya da partnerlerin -özellikle de erkeğin- 'sevgi'sine dayanarak yapmaktadırlar. Katılımcıların açıklamalarında karşımıza çıkan şiddeti meşrulaştırıcı nitelikteki bu söylemlerin, bir yandan mevcut ataerkil ve iki-kutuplu cinsiyet ideolojisinden beslendiği bir yandan da bu ideolojiyi -ve şiddet pratiklerini- yeniden ürettiği söylenebilir. Bu noktada, söz konusu şiddet döngüsünü kırmak adına, 'cinsiyet', 'romantik ilişki', 'sevgi', vb. olgulara yönelik özcü-olmayan, eleştirel/feminist anlayışların yaygınlaşmasının ne kadar elzem olduğu bir kez daha görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Bu çalışma, İstanbul ve Elbistan’da yaşayan 18-29 yaş aralığındaki 15 heteroseksüel katılımcıyla yüzyüze bireysel görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunu, bireysel görüşme tekniğinin sınırlılıkları çerçevesinde, bu katılımcı grubunun söylemlerini ve bunlara kaynaklık eden açıklayıcı repertuarları ortaya koymaktadır. Bu sonuçların, Türkiye’de yaşayan tüm erkek ve kadınlar için geçerli olduğu şeklinde bir iddia söz konusu değildir.

Bu çerçevede, gelecekte yapılacak çalışmalar için şu önerilerde bulunulabilir:

1. Bu araştırmadan elde edilen sonuçları genişletecek biçimde farklı katılımcı gruplarıyla (örneğin heteroseksüel olmayan katılımcılarla, farklı kültürel/etnik bağlamlardan veya farklı yaş dönemlerinden katılımcılarla) benzer çalışmalar yürütülebilir.
2. Her tür veri toplama yönteminin kendine has avantaj ve dezavantajları olduğu göz önüne alınırsa, bu çalışmada kullanılan bireysel görüşme tekniğinden farklı olarak katılımcılar arasındaki etkileşimsel dinamikleri görmeye imkan veren *odak grup görüşmeleri* (Arkonaç, 2014) kullanılarak yapılacak çalışmaların da flört şiddetini anlamak üzere farklı imkanlar sunacağı söylenebilir.
3. Son olarak, katılımcıların flört şiddetine yönelik mevcut söylemlerini anlamayı ve ortaya koymayı amaçlayan bu ve benzeri araştırmaların sonuçlarından faydalanarak flört şiddetini önlemeye yönelik uygulamalar geliştirmeyi amaçlayan çalışmaların yapılması önemli görülmektedir.

Notlar

¹ Bu makale, birinci yazarın, İstanbul Arel Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı kapsamında ikinci yazar danışmanlığında 2018’de tamamladığı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

² Araştırmanın yapıldığı dönemde, ilgili kurumda, klinik örneklem içermeyen ve niteliksel yöntemle yapılan tez araştırmaları için zorunlu bir etik kurul değerlendirmesi söz konusu olmadığı için bu makaleye temel teşkil eden çalışmanın bir etik kurul kararı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Arslan, A. (2020). *Erkeklerde Cinsiyetçilik ve Meşrulaştırmaya Dair Söylemsel Bir İnceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T. & Temel, F. (2008). *Ankara’daki İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarında Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması: Teknik Rapor*. Ankara: Hacettepe Üni. Kadın Sorunları Araştırma Merkezi.
- Arkonaç, S. (2014). *Psikolojide Söz ve Anlam Analizi*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Atakay, C. (2014). Romantik Yakın İlişkilerde Şiddetin Öncülleri. *Nesne Dergisi*, 2(3): 1-9.
- Bianet (2021). <https://bianet.org/kadin/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> (Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2021)
- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D. & Radley., A. (1988). *Ideological Dilemmas: A Social Psychology of Everyday Thinking*. London: Sage.

- Bookwala, J., Frieze, I., Ryan, K. & Smith, C. (1992). Predictors of Dating Violence: A Multivariate Analysis. *Violence and Victims*, 7(4): 297-311.
- Burr, V. (2003). *Social Constructionism*. London: Routledge.
- CEDAW (1981). *Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme*. Erişim: https://www.tbmm.gov.tr/komiyon/kefe/belge/uluslara_rasi_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CEDAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf
- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği (ÇŞMD) (2017). *Gençler Arası İlişkilerde Flört Şiddeti: Eğitimciler İçin Bilgilendirici Broşür*. Erişim: <https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2017/07/flort-brosur-internet.pdf>
- Clarke, V. & Braun, V. (2012). Toplumsal Cinsiyet. D. Fox, I. Prilleltensky & S. Austin (Ed.), *Eleştirel Psikoloji* içinde. İstanbul: Ayrıntı: 306-327.
- Demren, Ç. (2003). Erkeklik, Ataerkillik ve İktidar İlişkileri. A. Akın (Ed.), *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın* içinde. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yay.
- Dişsiz, M. & Şahin, N.H. (2008). Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 1(1): 50-58.
- Dökmen, Z. Y. (2017). *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eslek, D., Kızıltepe, R. & Yılmaz Irmak, T. (2021). Flört Şiddetini Anlamak: Nitel Bir Çalışma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(48): 53-67.
- Gemici, İ. (2008). *İlk Öğretim Kurumlarında Görülen Şiddetin Nedenleri ve Önlenmesine İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Halpern, C.T., Oslak, S., Young, M., Martin, S. & Kupper, L. (2001). Partner Violence among Adolescents in Opposite-sex Romantic Relationships: Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *American Journal of Public Health*, 91(10): 1679-1685.
- Hatipoğlu, S. (2010). *Başkent Üniversitesi Öğrencilerinde Flört Şiddeti Prevalansı Anketi*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Ankara.
- Kocacık, F. (2001). Şiddet Olgusu Üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1): 1-7.
- Kocadaş, B., Özbulut, M. & Özgür, Ö. (2010). *Gençlik ve Şiddet: Toplumsal Alanda Şiddetin Yükselişi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Mıhçıokur, S. & Akın, A. (2015). Flört Şiddeti - 'Şiddet'li Sevgi. *Sağlık ve Toplum*, 25(2): 9-15.
- Nightingale, H. & Morrisette, P. (1993). Dating Violence: Attitudes, Myths, and Preventive Programs. *Social Work in Education*, 15(4): 225-233.
- Öngün, E. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Romantik İlişkileri Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Polat, O. (2015). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1): 15-34.
- Salman, Y. (2015). *The Role of Childhood Maltreatment and Witnessing Interparental Conflict on Dating Violence Through Psychological Distress*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Graduate School of Social Sciences of Bahçeşehir University, İstanbul.
- Sakarya, A. K. (2013). *Üniversitede Öğrenim Gören Gençlerde Flörtte Şiddet*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Selek, P. (2008). *Sürüne Sürüne Erkek Olmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Spencer, R., Renner, L. & Clark, C.J. (2016). Patterns of Dating Violence Perpetration and Victimization in U.S. Young Adult Males and Females. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(15):2576-97.
- Stone, A. (2015). *Feminist Felsefeye Giriş*. İstanbul: Otonom Yayıncılık.
- Sünetçi, B., Say, A., Gümüştepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç. & Yalçın, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddeti Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 16 (1): 56-83.
- Wetherell, M. & Potter, J. (1988). Discourse Analysis and the Identification of Interpretative Repertoires. In, C. Antaki (Ed.), *Analysing Everyday Explanation: A Casebook of Methods* içinde. London: Sage: 168-183.
- Yaşar, M.R. (2017). İki Şiddet Arası Kadın. *Akademik Matbuat*, 1(1): 1-19.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Flört Şiddetine Yönelik Tutumları, Toplumsal Cinsiyetçilik ve Narsistik Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.